

Jubilanten

Det er 60 år siden den organiserte homokampen i Norge startet. I 60 år har LLH gått gjennom ild og vann for at homofile skal kunne leve sine liv fritt.

Av Petter Ruud-Johansen

Historien om LLH er historien om menneskers kamp. Kamp for rettighet, respekt og likeverd.

Året var 1950 da den organiserte kampen startet her på berget. Aktivister fra Danmark hjalp oss dra i gang det hele. 20. mai 1950 var LLHs forløper, Forbundet av 1948 - Norsk seksjon av Det Danske Forbundet av 1948, med Rolf Løvaas som formann et faktum.

Tre år senere ble organisasjonen selvstendig, og Det Norske Forbund

Doktor Jarl Wagner Smitt som medvirket ved behandlingen av Christine Jørgensen sier: Bare hermafroditter kan hjelpes ad kirurgisk vei. Dreier det seg om homoseksualitet kan man utelukkende gripe til psykologisk behandling, og det ytterst sjelden med hell. Hermafroditter kan imidlertid avgjort forandres fra mann til kvinne.

Fra artikkel i VG 02.12.1952

1950

av 1948 (DNF-48) sto heretter på egne ben.

Norske politikere og Kirken var klare i sin tale i møtet med DNF-48 på 50-tallet. I 1953 kom lovforslaget som ønsket å innskrenke møteretten blant homofile. I 1954 uttalte Bisbemøtet at homo-seksualitet var «en samfunnsfare av verdensdimensjoner». Lovforslaget fra 53 ble ikke lov, og Kirkens egen skarpe tone var en høylydt protest mot et forslag om å oppheve § 213 i Straffeloven (sex mellom menn var straffbart i § 213, med en strafferamme på opptil

”Homosksuelle handlinger bør få gjelde som de perverse og forkastelige ting de er. Bispemøtet 1954

30 dagers fengsel). Verdt å merke seg er at kvinner som hadde sex med kvinner ikke var nevnt av denne loven.

I barneårene til DNF-48 var «diskresjonskulturen» rådende. Foruten straffelovens § 213, sto man i reell fare for miste jobb, bopel og familie om en var åpen homofil.

Bildet er likevel ikke entydig svart. Hans W. Kristiansen har i boken *Masker og motstand - diskre homoliv i Norge 1920-1970* vist eksempler på at folk visste om og stilletiende aksepterte homofile forhold flere plasser i Norge.

Vi som føler annerledes
En av de viktigste hendelsene fra

50- og 60-tallets «diskresjons»-aksjonsform, var utgivelse av Finn Grodals bok *Vi som føler annerledes*. Forfatteren Øivind Eckhoff (som skrev under pseudonymet Finn Grodal) og hans daværende samboer Arne Heli var to av grunnleggerne av DNF-48.

I Arne Helis selvbiografi, som kom ut like før han døde, beskrives hvordan ideen om en bok vokste fram, ikke så lenge etter at DNF-48 var stiftet, skriver Lindstad. Boka skulle «nå ut til et størst mulig publikum, primært til andre homoseksuelle, men også til allmenheten», skriver Heli.

For mange var *Vi som føler annerledes* «første møte med en virkelighet de ikke trodde fantes, eller som de kanskje trodde de var alene om», forteller Vigdis Bunkholdt til Siri Lindstad.

1960

„Jaget”
— De tre tiltalte hadde slått inn på en meget usmakelig tradisjon, nemlig å «jage» homoseksuelle. Dette skjedde ved at de oppsøkte teaterter og kontakter slike de trodde var homoseksuelle. Med trusler og vold presset de så de homoseksuelle til å utbetale seg penger. Tilfallet omfattes i forhold til lovet av to døgn, men det er under etterforskningen kommet fram at de tiltalte har utført den samme «jagingen» mange ganger tidligere.
Det var aktor, h. radv. Ole Bohn som uttalte dette i forsidning under sin rettegning for Oslo byrett. I en uttalelse mot de utdømte i saken i 1969.

VG 12.11.1969

1949: Gryende aktivitet i Norge

1950: 20. mai. Forbundet av 1948 - Norsk seksjon av Det Danske Forbundet av 1948 dannet. Rolf Løvaas ble valgt til formann

1952-53: Det Norske Forbundet av 1948 blir selvstendig

1957: Boken *Vi som føler annerledes* utgis

1965: 15. juni sendt i NRK

LLH

I 1965 nådde man så en ny milepæl, da NRK sendte det første norske radioprogrammet om homofili. Debatten raste i offentligheten etter programmet, og en mengde avisoppslag viste sterke reaksjoner.

Intensivert arbeid

Samme tiår intensiverte DNF-48 sitt arbeidet for å fjerne § 213. Mange har kritisert «diskresjonskulturen» som rådet på 50- og 60-tallet i homobevegelsen, likevell ble mye av grunnlaget for at kvantesprangene i homorettigheter, i lovsammenheng, fra 70-tallet og utover, ble lagt i tiden da «diskresjon» var aksjonsmåte argumenterer Kristiansen i *Masker og motstand - diskre homoliv i Norge 1920-1970*

Så kom Stonewall-opprøret i New York i 1969, hvor homo-

Fra VG-forside 08.06.1972

Nytt oppgjør?

Den første kristne kirke utbredte seg i områder hvor homoseksualisme var et velkjent fenomen. For så vidt er det ingen ny situasjon kirken befinner seg i nå med en stadig økende offentlighet omkring disse spørsmål. I forbindelse med debatten om opphevelse av straffelovens § 213 har det vært opprettet et utvalg i vårt land, har ca. 150 000 homofile. I et samfunn preget av pluralisme, må vi gjøre regning med at denne gruppe vil gjøre seg sterkt gjeldende i tiden fremover.

Både jødedommen og kristendommen tok bestemt avstand fra homoseksualisme. Det bør også den kristne kirke gjøre i dag. Nå har det riktignok skjedd en del siden apostelen talte og skrev imot «å forveksle den naturlige bruk til den un-

terrettes. I dag kjenner man atskillig mer til den biologiske og psykologiske side av saken. De konstitusjonelle anlegg for homoseksualisme varierer fra individ til individ. Men forskningen har ennå ikke funnet frem til en fullstendig forklaring av ønskefølelsen. Likevel er det innlysende at personer med en sterk homofil legning blir desto sterkere fristet til å leve ut sitt seksualliv på en unaturlig måte. Men fristelsen er en ting. Noe annet er å gi etter for fristelsen ved å realisere og forvare sunnhet på det seksuelle område.

Sannsynligvis var det lite populært å tale imot homoseksualismen innen den gresk-romerske kultur i kirkenes første tid. Men utviklingen innen vårt

egne samfunn vil muligens om kort tid gjøre det like upopulært hos oss å repetere Bibelenes syn på denne sak. Det kan likevel — på bakgrunn av det som nå skjer innen vår kulturkrete — bli nødvendig med et nytt oppgjør. Den belastning får man ta. Men like nødvendig er det med en fornøyt hjelp til dem som kjemper med slike problemer. Kirken bør derfor gjøre bruk av all saklig kunnskap og opplysning for å korrigere dem innad i kirken. Oppgaven er å gi naturlig hjelp til dem som kjemper mot en unaturlig bruk og utnyttelse av seksualdriften. Etter en kristen oppfatning hjelper man derimot ingen ved å legalisere og normalisere det unormale.

Lederartikkel i Vårt Land 09.06.1971

1970

homoseksuelle

Betten administreres av byrettsdommer Jørgen Traagstad — som forsværer møter h.r. advokatene Arne Haugestad og Ole A. Bachke. De tillatte erkjente nok å ha truet til søg penger, men mente at tiltalen ikke var utformet korrekt — og at det de hadde foretatt seg ikke var så alvorlig som beskrevet. AV dens grunn valgte de tre — etter konferansen med forsvarene — å ståli videre ikke å erkjenne seg straffeskuldig.

De tilfelle som er omtalt i tiltalen, skriver seg fra 9. og 10. april i år. De tilfalle skal de — med trusel om felling — ha tvunget 3 til å utbetale seg hver 5 kroner og 1 til å betale 10 kroner. Tiltalene

ble fremsatt på toaletet i Kirkebonden, på toaletet ved Prein, på gaten utenfor det samme toaletet og endelig på hjørnet av Christies gate/Schlepppegrens gate.

Det alvorligste punktet foregikk den påfølgende natt i Filistretet. Her skal to av de tiltalte ha foreslått å trusle til å utbetale seg penger, ved å hilse hodene deres sammen og deretter å ha tillatt den ene knyteneveslag i ansiktet. Truslene førte ikke fram — og de tiltalte ble anholdt og satt i varetekt.

De tiltalte opererte fra tid, og hensikten var ene og alene å trusle penger av homoseksuelle. da de om kveldene kjørte ut.

file og transpersoner slo tilbake mot politiet etter gjentatte overgrep og ubegrunnede razzia. Stonewallopprøret markerer begynnelsen på den moderne internasjonale homobevegelsen. Det er på denne tiden **Karen-Christine «Kim» Friele** inntok offentligheten i Norge.

Friele entret homoscenen i 1966, og var leder for DNF48 fram til 1971. Deretter var hun Generalsekretær helt fram til 1989.

Med Friele i spissen begynte et massivt lobbyarbeid mot stortingspolitikere, for å få fjernet §213, og året var 1970 da DNF-48 utga debattboken *§213 - onde eller nødvendighet?* Boken ble lagt i posthyllene til alle stortingsrepresentanter, sendt til media, leger, teologer, psykiatere og flere.

Boken bidro til at stortingsrepresentant Arne Kielland fremmet en interpellasjon om spørsmålet i 1971. Året etter

- Det første norske radioprogrammet om homofili ble opphevet. Det innføres lik lavalder for homo- og heteroseksualitet

1972: Straffeloven mot homoseksualitet ble opphevet. Det innføres lik lavalder for homo- og heteroseksualitet

1977: Norsk Psykiatrisk Forening opphevet homoseksualitet som sykdomsdiagnose

Fornøyd

Karen Christine Friele smilte bredest i Høyesterett i går. Generalsekretæren i Forbundet av 1948 var både tilfreds og lettet over utfallet.

Jeg er glad for at det nå er satt et staks for hva man kan si om sine medmennesker i lris-tendmennens navn.

Friele oppfatter ikke kjennelsen som noe signal om at pastor Bratterud har fått innakrenket sin yringsfrihet, men at det nå er slått fast at han ikke lenger kan løpe løpek og vise til sterner som kommer fra Gud.

Jeg håper at vi i fremtiden slipper å måtte gå til retten med saker som dette. Nå vil vi i Forbundet av 1948 satse på informasjonsarbeidet. Vi vil at folk skal stå fram og erkjenne at de er homofile. Jeg tror også at Høyesteretts kjennelse kan føre til at flere nå tør stå fram. Vi kan ikke se bort fra at folk som Bratterud har akkurat dømte fra det før, sier Karen Christine Friele.

1980

VG 07.12.1984

vant homobevegelsen fram med sine krav, da «denne skampletten i straffeloven», som Kielland kalte den, ble fjernet. Menn som har sex med menn var ikke lenger kriminelle i Norge.

Splittelse

Utover 70-tallet ble det viktig for organisasjonen at en skulle stå åpent frem som homofile og lesbiske. Tiden med diskresjon var over og åpenlyst aktivisme overtok hegemoniet.

Samtidig førte epoken med seg en splitting av organisasjonen. Fellesrådet for homofile organisasjoner

(FHO) ble stiftet, blant annet som et resultat av at yngre personer med tilknytning til AKP(ml) ble ekskludert fra DNF-48, etter forsøk på å gjøre organisasjonen til en del av ml-bevegelsen.

Til tross for splittelsen, mot slutten av 70-tallet gikk det slag i slag med rettighetsarbeidet; homoseksualitet opphevet som sykdomsdiagnose (77), åpne homofile lærere gis full rettssikkerhet av Kirke- og Undervisningsdepartementet (78) og homofile i forsvaret gis fulle rettigheter (79).

De lesbiske — kvinnekampens AKP (m-l)ere

Dagbladet 02.11.1980

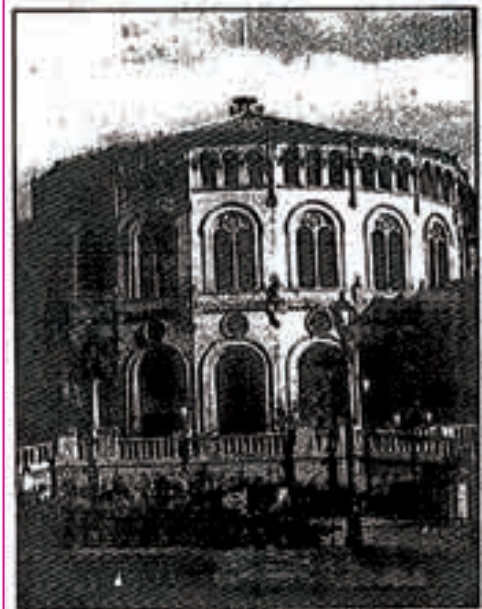
Framskrittene fortsatte på 80-tallet. I 1981 ble det innført særskilt straffevern for homofile (§§135a & 349a).

Straffevernet ble prøvd for retten sommeren 1984. Pastor Hans Bratterud uttalte blant annet at homofile i ledende stillinger burde fratas sine jobber. DNF-48, med Friele i spissen, trakk Bratterud for retten, hvor han først ble frifunnet av Oslo Byrett, men frifinnelsen ble opphevet av Høyesterett, og i andre runde i byretten ble han dømt.

1990

**Bispe-b
til Lagti**

«Partnerskapsloven bryter me

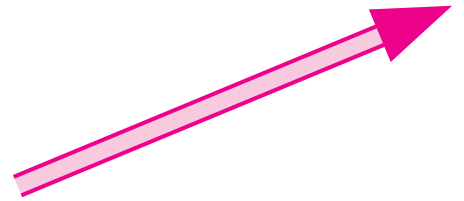

Norske biskoper har lagtingsproposisjonen aviser framlegget til partnerskapsloven. Alt tyder sannsynlig på at lagtinget kommer til å se bort fra bispene nå. FOTO: VÅRT LAND - ANNA

Forside Vårt Land 01.14.1993

1981: Særskilt straffevern for homofile ble innført
 1982: Sosialdepartementet fjernet homofili som sykdomsdiagnose
 1992: 29. november: LLH ble dannet ved at DNF-48 og FHO ble sammenslått
 1993: Stortinget vedtar

2000

På 80-tallet kom også HIV/AIDS-problematikken for fullt. DNF-48 og FHO opprettet derfor Helseutvalget (HU) i 1983.

Kjell Erik Øie ledet DNF-48 fra 1987 til 1991. I perioden sto forebyggende HIV-arbeid sentralt for homobevegelsen. Kalle Almedal og Georg Pettersen var pionerer som gjorde HIV-saken kjent i Norge, mens Virusgruppa, med blant andre Stein «Rosa» Rosenlund og brødrene Morstad i spissen, bidro til å aktualisere HIV utover på 90-tallet.

Etter lengre tids splittelse mellom DNF-48 og FHO, kan det se ut

til at dannelsen av Helseutvalget (83), et generasjonsskifte, samt lobby-samarbeid i Partnerskapsgruppa, der sentrale folk i DNF-48 og FHO jobbet sammen for å få Stortinget til å innføre Parterskaslov, førte til at Landsforeningen for Lesbisk og Homofil frigjøring (LLH) så dagens lys i 1992.

Iherdig arbeid utført av Partnerskapsgruppa førte til et gjen-nombrudd i 1993. Stortinget vedtok da **partnerskapsloven**, som ga homofile par de samme rettigheter og plikter som heterofile par har gjennom ekteskapet. Unntaket var rett til adopsjon av barn og mulighet til å inngå partnerskap i kirken. «Partnerskapsloven bryter med vår rettstradisjon» mente landets biskoper og protesterte.

På 1990 og 2000-tallet fortsatte homofremskrittene; man inkluderer i egen antidiskrimineringsparagraf i arbeidsmiljøloven (1998), får rett til å stebarnsadoptere (2002), diskrimineringsforbud i boliglov-

er innføres (2002), enklere adopsjons-regler for stebarnsadoptasjon og foreldrepenger til medmor vedtas (2006).

LLH vinner med tiden mer og mer gehør i samfunnet, og den organiserte homobevegelsens **absolute høydepunkt** kom sommeren 2008. Ny felles **ekteskapslov** vedtas av Stortinget, og daværende barne- og likestillingsminister, Anniken Huitfeldt, uttaler at «den nye ekteskapsloven er et framskritt på linje med innføringen av alminnelig stemmerett og likestillingsloven».

Med loven i hånd, kan man nå altså gifte seg. Kirkens lover (vigselslitturgien) tillater riktignok ikke at homofile kan vies i kirkerommet, på lik linje med heterofile.

Hvor veien går i fremtiden vites ikke. Kanskje kan vi følge Vårt Lands «råd» (fra 15.03.08):

Ønn nget

d vår rettstradisjon»

En dag før Partnerskapsloven skal behandles i Lagtinget, kommer landets biskoper med en uttalelse der de ber representantene avvise mandagens vedtak i Odelstinget. Men alt tyder på at Lagtinget velger å se bort fra bispens råd.

I uttalelsen, som er rettet til Stortingets presidentskap, heter det blant annet: «For første gang i historien, og i klart brudd med vesterlandsk rettstradisjon, erklærer samfunnet seg nøytralt i spørsmålet om menneskelige samlivsformer. Ekteskapets stilling som fellesskapsfundament blir tilside satt på en måte som må få store konsekvenser for holdningsdannelsen i folket.»

De norske biskopene får støtte fra en kristen aksjonsgruppe i Sverige. En rekke ledende personer i svensk kristenliv har sendt et opprop til Lagtingets president, der de på det sterkeste adværer mot en norsk partnerskapslov.

SE SIDE 3

VGMENER
Søndag 18. Mars 2008

Tidsriktig lov

Foreldrene til en felles ekteskapslov har vi i stene. Trolig er det også iført til loven på Stortinget og dermed med ble den vedtatt.

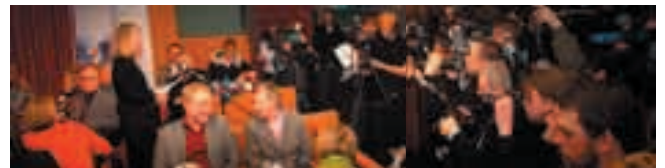
Lovforslaget innebærer at heterofile kan inngå parforhold likevel ekteskap som heterofile, at de skal få rett til å bli vurdert som adoptivforeldre og at lesbiske ekteskaper og samarbeid skal få samme adgang til assistert befruktning som heterofile.

(...)

Homofile får nå også rett til å bli vurdert som adoptivforeldre. Det mener vi er riktig. Homofile er like gode foreldre som heterofile. Mange heterofile ønsker i dag med omhu for barn i tilfelle og i fremtiden.

Det er like viktig at kirken er den nye ekteskapsloven som en viktig grunn. Vi mener det er fremst en god, men som alle problematiske, i tillegg som kirken og foreldrene får rett til, som ikke har gjort til å vie heterofile.

Utdrag fra lederartikkel

Kirken er målet etter homo-festen

Kilder

Hanne Thuen, *Med Skeivt blick på bygd og by*, Masteroppgave, UIB. Kjell Morten Bråten, *Homohistorien* (blogg). Wikipedia, *Det norske forbundet av 1948*. Siri Lindstad, *Viktig homo-bok fyller femti*, www.kilden.forskningssradet.no. LLH, *Lesbe- og homsehistorien*, www.llh.no. Heidi Elisabeth Sandnes, *Diskré unntaksmennesker*, www.kjonnforskning.no. Jonas Rein Seehus, *Rødt, Hvitt og Skrått*.

partnerskapsloven
1998: Homofile og lesbiske er nå inkludert i en egen antidiskrimineringsparagraf i arbeidsmiljøloven
2007: Regjeringen foreslår felles ekteskapslov, herunder rett til å bli vurdert som adoptivforeldre og rett til assistert befruktning.
2008: Stortinget vedtar ny felles ekteskapslov